

Ευρωπαϊκή
Επιτροπή

Βάλτερ Χάλσταϊν: η δύναμη της διπλωματίας ως κινητήρια δύναμη για την ταχεία ευρωπαϊκή ολοκλήρωση

Βάλτερ Χάλσταϊν 1901 - 1982

Ο Βάλτερ Χάλσταϊν ήταν ο πρώτος Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από το 1958 έως το 1967, ένας άνθρωπος ταγμένος στην ευρωπαϊκή ιδέα και από τους κύριους υπέρμαχους της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Ως Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο Χάλσταϊν εργάστηκε για την ταχεία υλοποίηση της Κοινής Αγοράς. Δραστήριος, ενθουσιώδης και κάτοχος της τέχνης της πειθούς, έδωσε ώθηση στην ιδέα της ολοκλήρωσης ακόμη και μετά τη λήξη της θητείας του ως Προέδρου. Στη διάρκεια της θητείας του, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στη διαδικασία της ολοκλήρωσης.

Ο άλλοτε υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας έγινε παγκοσμίως γνωστός για το «δόγμα Χάλσταϊν» ήδη στη δεκαετία του 1950, το οποίο διαμόρφωσε τη γερμανική εξωτερική πολιτική κατά τα επόμενα έτη και υποστήριξε βασικά τη σύνδεση της νεοπαγούς γερμανικής δημοκρατίας με τη Δυτική Ευρώπη.

Νεανικά χρόνια και εμπειρία από τους πολέμους

Γιος προτεστάντη ελεγκτή πολεοδόμου, ο Βάλτερ Χάλσταϊν γεννήθηκε στις 17 Νοεμβρίου 1901 στο Μάιντς, στη νοτιοδυτική Γερμανία. Αφού αποφοίτησε από το τοπικό γυμνάσιο, σπούδασε νομική και πολιτικές επιστήμες στη Βόννη, το Βερολίνο και το Μόναχο. Με την ολοκλήρωση των σπουδών του το 1925, άρχισε να εργάζεται ως βοηθός καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου. Το 1927 έγινε εξεταστής στο Πανεπιστήμιο του Ρόστοκ, στη βόρεια Γερμανία, και το 1929 ανέλαβε θέση λέκτορα εκεί. Έναν χρόνο αργότερα, ανέλαβε την έδρα του Ιδιωτικού Δικαίου και Δικαίου Επιχειρήσεων –θέση την οποία έμελλε να διατηρήσει για τα επόμενα δέκα χρόνια. Έγινε ειδικός στον τομέα του, κέρδισε τον σεβασμό ως επιστήμονας και απέκτησε διεθνή φήμη ως πανεπιστημιακός δάσκαλος. Στη συνέχεια έγινε καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Φρανκφούρτης, θέση την οποία αναγκάστηκε να εγκαταλείψει γιατί κλήθηκε να υπηρετήσει στις γερμανικές ένοπλες δυνάμεις το 1942, παρότι εναντιωνόταν στον Ναζισμό. Μετά την εισβολή των Συμμάχων το 1944, ο Χάλσταϊν μεταφέρθηκε σε στρατόπεδο αιχμαλώτων πολέμου στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου «ίδρυσε» ένα είδος πανεπιστημίου εντός του στρατοπέδου για να επιμορφώνει τους συγκρατούμενους του σχετικά με νομικά θέματα και τα δικαιώματά τους.

Μετά τον πόλεμο διορίστηκε Αντιπρύτανης στο Πανεπιστήμιο της Φρανκφούρτης και το 1948 προσκλήθηκε ως επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Τζόρτζταουν. Ήταν από τους πρώτους Γερμανούς επιστήμονες που προσκλήθηκαν από αμερικανικά πανεπιστήμια και η εμπειρία του στην Αμερική ενίσχυσε την πεποίθησή του ότι η Γερμανία έπρεπε να συμμετάσχει στις διεθνείς πρωτοβουλίες που αποσκοπούσαν στην ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ των δημοκρατικών καθεστώτων μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η συμμετοχή σε διεθνείς συμμαχίες όπως τα Ηνωμένα Έθνη και το NATO ήταν, κατά την άποψή του, κομβικής σημασίας για την επάνοδο της Γερμανίας στο διεθνές προσκήνιο.

Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα

Άριστος διπλωμάτης, ο Χάλσταϊν είχε συνειδητοποιήσει την ανάγκη για ευρωπαϊκή ενότητα. Οι εξειδικευμένες γνώσεις του και η εμπειρία του στον τομέα έκαναν τον τότε Γερμανό Καγκελάριο Κόνραντ

Αντενάουερ να τον διορίσει επικεφαλής της αντιπροσωπείας που πρωτοστάτησε στις διαπραγματεύσεις στη Διάσκεψη Σουμάν για τη συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα το 1950. Εκείνο το διάστημα συνεργάστηκε στενά με τον Ζαν Μονέ, τον Γάλλο ομόλογό του. Σύντομα αντιλήφθηκαν και οι δύο ότι συμφωνούσαν επί θεμελιωδών θεμάτων όσον αφορά την ανάγκη ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης προκειμένου η Ευρώπη να καταστεί και πάλι ευημερούσα.

Το 1951, ο Αντενάουερ διόρισε τον Χάλσταϊν ομοσπονδιακό υπουργό Εξωτερικών. Από τη θέση αυτή συμμετείχε όχι μόνο στην ίδρυση της ΕΚΑΧ, αλλά και σε μια προσπάθεια να δημιουργηθεί μια Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα για την κοινή διαχείριση των προϋπολογισμών, των δυνάμεων και των εξοπλιστικών πολιτικών των χωρών της Δυτικής Ευρώπης. Συμμετείχε επίσης στις διαπραγματεύσεις με το Ισραήλ για την καταβολή πολεμικών αποζημιώσεων στους Εβραίους και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της στρατηγικής εξωτερικών σχέσεων της Γερμανίας. Αυτό που αργότερα θα γινόταν γνωστό ως «δόγμα Χάλσταϊν» το 1955 ήταν μια αυστηρή πολιτική συμφωνία που προέβλεπε ότι η Δυτική Γερμανία δεν θα συνάψει διπλωματικές σχέσεις οιασδήποτε μορφής με κράτη τα οποία αναγνωρίζουν την Ανατολική Γερμανία (Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας).

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

Κατά τον Χάλσταϊν, η αποτυχία δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας το 1954 συνιστούσε μείζονα και σοβαρή απειλή για την ασφάλεια της Γερμανίας και της Δυτικής Ευρώπης, δεδομένου ότι θα ήταν ευκολότερο η Σοβιετική Ένωση να διευρύνει την επιρροή της σε μια διαιρεμένη Ευρώπη. Για τον λόγο αυτό, εστίασε τις προσπάθειές του στη διαδικασία της οικονομικής και όχι της πολιτικής ολοκλήρωσης. Έγινε ένθερμος υποστηρικτής της ευρωπαϊκής ενότητας μέσω της δημιουργίας μιας Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Τα πρώτα βήματα προς την οικονομική ολοκλήρωση που θα καθιστούσε δυνατή την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών έγιναν στη Διάσκεψη της Μεσσήνης το 1955. Αν και ο Χάλσταϊν αρχικά επιδίωκε την ολοκλήρωση σε όλους τους τομείς και μάλιστα το ταχύτερο δυνατόν, η πολιτική πραγματικότητα της εποχής τον έκανε να αναγνωρίσει ότι η σταδιακή ολοκλήρωση των αγορών των κρατών μελών θα ήταν η πλέον επωφελής επιλογή για όλους. Το 1958 τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Ρώμης και ο Χάλσταϊν επελέγη ως ο πρώτος Πρόεδρος της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Πρόεδρος της Επιτροπής

Ο Χάλσταϊν είχε συνειδητοποιήσει πλέον ότι η ολοκλήρωση δεν επρόκειτο να επιτευχθεί τόσο σύντομα όσο θα επιθυμούσε, ωστόσο ως Πρόεδρος της Επιτροπής πρωτοστάτησε στην επιτάχυνση της διαδικασίας ολοκλήρωσης κατά τα επόμενα έτη. Στη διάρκεια της θητείας του, λόγου χάρη, που έγινε γνωστή και ως «περίοδος Χάλσταϊν», ξεκίνησε την ενοποίηση του ευρωπαϊκού δικαίου, που έμελλε να έχει σημαντικές συνέπειες για την εθνική νομοθεσία. Υπέρμαχος μιας ομοσπονδιακής Ευρώπης με ισχυρή Επιτροπή και ισχυρό Κοινοβούλιο (ώστε η Ένωση να μην παίζει συνεχώς ρόλο κομπάρσου μπροστά στις εθνικές κυβερνήσεις), είναι σαφές ότι συμεριζόταν απόλυτα τον στόχο για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα που απέρρεε από το όραμα της ενωμένης Ευρώπης το οποίο διατύπωνε η Διακήρυξη Σουμάν της 9ης Μαΐου 1950. Εκείνη την εποχή, όμως, ο Γάλλος Πρόεδρος ντε Γκωλ είχε διαφορετική άποψη. Ενώ ο Χάλσταϊν πίστευε ότι θα έπρεπε να επιδιωχθεί η ομοσπονδία, με παραχώρηση μεγάλου μέρους των εθνικών αρμοδιοτήτων και της εθνικής εξουσίας στην Ένωση, ο ντε Γκωλ πίστευε ότι η Ευρώπη έπρεπε να ακολουθήσει την οδό της συνομοσπονδίας, να γίνει μια «Ευρώπη των κρατών», με τα κράτη μέλη να διατηρούν περισσότερες αρμοδιότητες. Οι διαφορές που συσσωρεύονταν σταδιακά μεταξύ γαλλικής κυβέρνησης και άλλων κρατών μελών επί σειράς θεμάτων που άπτονταν αυτής της θεμελιώδους διχογνωμίας, οδήγησαν στην «κρίση της άδειας καρέκλας» το 1965, οπότε η Γαλλία απέσυρε όλους τους εκπροσώπους της από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα για ένα διάστημα, έως την εξεύρεση συμβιβαστικής λύσης.

Ο Χάλσταϊν ως Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εκφωνεί λόγο στις Κάτω Χώρες το 1965.

Χωρίς τον μεταδοτικό ενθουσιασμό, τα διπλωματικά και διαπραγματευτικά προσόντα και τη δύναμη της πειθούς του Χάλσταϊν, η ταχεία ευρωπαϊκή ολοκλήρωση που παρατηρήθηκε στη διάρκεια της θητείας του θα ήταν αδύνατη.